

CZŁOWIEK-RODZINA-PRAWO

W tym numerze:

<i>Zdzisław Jancewicz</i>	2	<i>Zdzisław Jancewicz</i>	3
Wykonywanie władzy rodzicielskiej – wyjazd lub pobyt małoletniego dziecka za granicą		The exercising of parental authority – a minor child's travel or stay abroad	
<i>Piotr Telusiewicz</i>	4	<i>Piotr Telusiewicz</i>	5
Prawne standardy usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy		Legal standards of services rendered by family-based assistance houses	
<i>Grzegorz Tylec</i>	6	<i>Grzegorz Tylec</i>	7
Zasady kwalifikowania audycji radiowych i telewizyjnych mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich oraz audycji przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej małoletnich. Część II.		Conditions of categorization of television and radio broadcasts which might endanger physical, psychological or moral development of minors and broadcasts reserved for specific age category of minors. Part II.	
<i>Agnieszka Ogrodnik - Kalita</i>	8	<i>Agnieszka Ogrodnik - Kalita</i>	9
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka a opieka medyczna w ciąży		Single allowance due to the birth of a live child and medical care during pregnancy	
<i>Karolina Majewska</i>	10	<i>Karolina Majewska</i>	11
Kontakt z dzieckiem na podstawie przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego		Parent – child contact with accordance to the Family and Guardianship Code regulations	
<i>Karol Janocha</i>	12	<i>Karol Janocha</i>	13
Prawa rodziny w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych		Family rights in United Nations Convention on Rights of People with Disabilities	
<i>Marta Greszata - Telusiewicz</i>	14	<i>Marta Greszata - Telusiewicz</i>	15
Strona jako element strukturalny kanonicznego procesu spornego		La parte come elemento strutturale del contenzioso nel processo canonico	
<i>Wojciech Witkowski</i>	16	<i>Wojciech Witkowski</i>	17
Systematyka dokumentów w prawie kanonicznym		Sistematica dei documenti in diritto canonico	
<i>Justyna Krzywkowska</i>	18	<i>Justyna Krzywkowska</i>	19
Poradnictwo kanoniczne		Consulenza canonica	
<i>Magdalena Kołbuc</i>	20	<i>Magdalena Kołbuc</i>	21
Orzeczenie nieważności małżeństwa z tytułu niezdolności podjęcia podstawowych obowiązków małżeńskich – 1095 § 3 KPK		Dichiarazione di nullità di matrimonio a causa dell'impossibilità assunzione degli obblighi fondamentali del matrimonio - 1095 § 3 CIC	

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Wykonywanie władzy rodzicielskiej – wyjazd lub pobyt małoletniego dziecka za granicą

Wyjazd lub pobyt dziecka za granicą związany jest z wymogiem posiadania paszportu. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (u.d.p.), paszport może być wydany małoletniemu, który ukończył 5 lat, a zgodnie z ust. 2 tego artykułu na żądanie rodziców paszport może być wydany małoletniemu, który nie ukończył 5 lat.

W przypadku, gdy władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, złożenie wniosku o wydanie paszportu małoletniemu dziecku wymaga ich wspólnego, zgodnego działania, bowiem podjęcie decyzji w kwestii wystąpienia z takim wnioskiem należy do istotnych spraw dziecka, o których rodzice rozstrzygają wspólnie, natomiast w braku porozumienia między nimi, zgodnie z art. 97 § 2 k.r.o., rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Postanowieniem z dnia 29 września 2011 r. Sąd Okręgowy w T. odrzucił skargę kasacyjną uczestniczki postępowania od postanowienia tego Sądu z dnia 16 czerwca 2011 r., oddalając jej apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w S., którym Sąd zmienił swoje postanowienie z dnia 3 listopada 2009 r. w przedmiocie wyrażenia zgody zastępującej oświadczenie woli wnioskodawcy w postępowaniu o wydanie paszportu małoletniemu Antoniemu M. urodzonemu dnia 2 kwietnia 2007 r., synowi wnioskodawcy i uczestniczki postępowania.

Uczestniczka postępowania jako podstawę skargi kasacyjnej wskazała art. 398¹ k.p.c., który jednak nie znajduje zastosowania w tym przypadku, bowiem obowiązującym w tym zakresie jest przepis art. 519¹ k.p.c., jako przepis szczególny. Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiotowa skarga kasacyjna jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie uczestniczka zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 519¹ § 1 i 2 k.p.c. przez przyjęcie, że sprawa o zmianę postanowienia w przedmiocie wyrażenia przez sąd zgody zastępującej oświadczenie woli jednego z rodziców w postępowaniu o wydanie dziecku paszportu jest sprawą z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli, a nie sprawą z zakresu prawa osobowego, w której - zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c. - przysługuje skarga kasacyjna. W konkluzji żaląca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 3 lutego 2012 r. sygn. akt I CZ 153/11 stwierdził, że w sytuacji, w której władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, złożenie wniosku o wydanie paszportu małoletniemu dziecku wymaga ich wspólnego, zgodnego działania. Podjęcie decyzji w kwestii wystąpienia z takim wnioskiem należy do istotnych spraw dziecka, o których rodzice rozstrzygają wspólnie, natomiast w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy na podstawie art. 97 § 2 k.r.o. oraz że sprawa o wyrażenie przez sąd opiekuńczy zgody zastępującej oświadczenie woli jednego z rodziców w postępowaniu o wydanie paszportu małoletniemu dziecku jest sprawą z zakresu prawa opiekuńczego, w której skarga kasacyjna nie przysługuje (art. 519¹ § 2 k.p.c.). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że prawo osobowe jest działem prawa cywilnego, które zajmuje się osobami fizycznymi i osobami prawnymi, ich statusem, zdolnością prawną oraz zdolnością do czynności prawnych, a ponadto chroni dobra osobiste w ujęciu art. 23, 34 i 43 k.c. W sprawie o wyrażenie zgody zastępującej oświadczenie woli jednego z rodziców w postępowaniu o wydanie paszportu chodzi natomiast jedynie o rozstrzygnięcie o istotnej sprawie małoletniego dziecka, jaką jest uzyskanie dokumentu uprawniającego do wyjazdu za granicę. Uzyskanie paszportu nie wpływa na zdolność prawną lub zdolność do czynności prawnych małoletniego, na jego obywatelstwo, stan cywilny ani na ochronę dóbr osobistych. Nie tworzy też samodzielnego uprawnienia do swobodnego przemieszczania się do krajów trzecich, z którego małoletni przed ukończeniem pięciu lat nie mógłby notabene korzystać samodzielnie.

Zdzisław Jancewicz

Polish Family Law - Recent Developments

The exercising of parental authority – a minor child’s travel or stay abroad

A child’s travel abroad or staying there are connected with the requirement to hold a passport. Pursuant to Art. 21(1) of the Act on Passport Documents of 13 July 2006, a passport can be issued for a minor child who is 5 years old, and, pursuant to section 2 of this article, it can be issued for a child who is under 5 years old at the parents’ request.

If both parents enjoy parental authority, applying for a passport for a minor child requires their joint and unanimous action, as the decision to submit such an application is one of important issues connected with bringing up a child that parents deal with together, and, in the event of a lack of agreement between them, the Guardianship Court decides the case pursuant to Art. 97 §2 Family and Guardianship Code.

By the decision of 29 September 2011, the District Court in T. dismissed the cassation appeal of the participant in the proceedings against the decision of this Court of 16 June 2011, that dismissed her appeal against decision of the District Court in S. by which the Court changed its order of 3 November 2009 on the declaration of consent which replaced the declaration of intent of the applicant in the proceedings on the issuance of a passport to minor Antoni M. born on 2 April 2007, the son of the applicant and the participant in the proceedings.

The participant in the proceedings cited Art. 398¹ of the Code of Civil Procedure as the basis for the cassation appeal, which does not apply in this case, as Art. 519¹ of the Code of Civil Procedure is in force in as a special regulation. The District Court decided that the said cassation appeal was inadmissible and should be subject to dismissal, pursuant to Art. 398⁶ §2 of the Code of Civil Procedure in conjunction with Art. 13 § 2 of the Code of Civil Procedure.

In her complaint, the participant in the proceedings alleged the District Court was in violation of Art. 398⁶ § 2 of the Code of Civil Procedure in conjunction with Art. 519¹ § 1 and 2 of the Code of Civil Procedure by assuming that the case concerning the change of decision in the proceedings on the declaration of consent that replaced the declaration of intent of one parent in the proceedings on the issuance of a passport to the child, is a case in the scope of Family and Guardianship Law, not in the scope of Personal Law, in which – pursuant to Art 519¹ § 1 of the Code of Civil Procedure – a cassation appeal was in force. In conclusion, complainant requested the decision to be revoked.

By the decision of 3 February 2012 File No. I CZ 153/11 the Supreme Court adjudged that if both parents enjoy parental authority, the application for a passport for a minor child requires their joint and unanimous action. The decision to submit an such application is one of the important issues connected with bringing up a child that the parents deal with together, and, in case of a lack of agreement between them, the Guardianship Court decides the case pursuant to Art. 97 §2 of the Family and Guardianship Code, and that proceedings on the Court’s declaration of consent that replaces the declaration of intent of one parent in the proceedings on the issuance of a passport to a minor child is a case in the scope of Guardianship Law, for which cassation appeal is not in force (Art. 519¹ § 2 of the Code of Civil Procedure). The Supreme Court stated in the justification that Personal Law is part of Civil Law that applies to natural and legal persons, their status, legal capacity and capacity to act in law, and also protects personal rights pursuant to Art. 23, 34 and 43 of the Civil Code, whereas the case on the declaration of consent replacing the declaration of intent of one parent in the proceedings on the issuance of passports consists only of an adjudication in the case regarding a minor child as obtaining the document authorizing travel abroad is. Obtaining a passport does not influence a minor’s legal capacity or capacity to act in law, nationality, civil status or protection of personal rights. It does not grant the individual right to travel freely abroad, a right that the minor could not exercise before reaching the age of 5.

Zdzisław Jancewicz

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Prawne standardy usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy

W art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2009, Nr 175, poz. 1362 z późniejszymi zmianami) wskazano, iż minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi - w drodze rozporządzenia – m.in. standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy. Właściwe rozporządzenie w sprawie rodzinnych domów pomocy zostało wydane przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w dniu 31 maja 2012 roku (Dz. U. 2012, Nr 79).

Zgodnie z ustawowymi wytycznymi, rozporządzenie określa standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy, warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy.

Jak już zasygnalizowano powyżej rodzinny dom pomocy świadczy usługi bytowe i opiekuńcze. § 4 ust. 2 rozporządzenia zawiera kryteria, przy uwzględnieniu których powinno się odbywać świadczenie tego typu usług. Zatem należy uwzględniać stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy, a także prawa człowieka, w tym w szczególności prawo do poszanowania i ochrony godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa, oraz ochronę dóbr osobistych. Tenże sposób świadczenia usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy jest ustalany w formie pisemnej z osobą korzystającą z usług rodzinnego domu pomocy, jej pełnomocnikiem albo opiekunem prawnym przed skierowaniem do tego domu.

W rozporządzeniu wyliczono jakiego rodzaju usługi bytowe i opiekuńcze są świadczone w rodzinnym domu pomocy. Wśród całodobowych usług bytowych wymieniono: zapewnienie miejsca pobytu; zapewnienie wyżywienia; utrzymanie czystości. Zaś wśród usług opiekuńczych wymieniono: udzielanie pomocy w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych; pielęgnację; zapewnienie kontaktów z otoczeniem; inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb. Tego typu ogólnie wskazany zakres usług został w dalszej części rozporządzenia uszczegółowiony. W zakresie usług bytowych dotyczących miejsca pobytu wskazano: swobodny dostęp do budynku i jego otoczenia; zapewnienie w budynku i jego otoczeniu braku barier architektonicznych; pokoje mieszkalne, nie więcej niż dwuosobowe, wyposażone w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła, szafkę nocną dla każdej osoby oraz inny niezbędny sprzęt wynikający z indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy; dostęp do pomieszczeń wspólnego użytkowania. W kontekście usług związanych z wyżywieniem wskazano: co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym posiłki dietetyczne - zgodnie ze wskazaniem lekarza; przerwę między posiłkami nie krótszą niż 4 godziny; dostępność do drobnych posiłków i napojów między posiłkami; możliwość spożywania posiłków w pokoju mieszkalnym; możliwość samodzielnego korzystania z kuchni. Co do utrzymania czystości zwrócono uwagę na: zapewnienie środków higieny osobistej; zapewnienie środków czystości, przyborów toaletowych i innych przedmiotów niezbędnych do higieny osobistej; sprzątanie pomieszczeń. Natomiast w odniesieniu do usług opiekuńczych wskazano, że w rodzinnym domu pomocy zapewnia się: pomoc w myciu, kąpaniu i ubieraniu; pomoc w przyjmowaniu leków; opiekę higieniczną; organizowanie czasu wolnego; czynny udział w codziennym życiu rodzinnym; niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych; organizowanie świąt i uroczystości; możliwość odbywania praktyk religijnych; pomoc w zakupie odzieży i obuwia oraz niezbędnych artykułów osobistego użytku.

Powyższe określenie zakresu usług bytowych i opiekuńczych wydaje się być wystarczające i odpowiadać potrzebom osób przebywających w rodzinnych domach pomocy. Na koniec należy wskazać, że dodatkową gwarancją jakości świadczonych usług są w tym przypadku pisemna forma określenia zakresu usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy oraz przewidziany w rozporządzeniu zakres kontroli rodzinnych domów pomocy.

Piotr Telusiewicz

Polish Family Law - Recent Developments

Legal standards of services rendered by family-based assistance houses

Art 52.3 of the Social Assistance Act of 12 March 2004 (Dz. U. [Journal of Laws] of 2009, No. 175, item 1362 as amended) provides that the minister responsible for the social security sector shall determine by regulation, among other things, standards, the type and scope of assisted living and care services rendered by family-based assistance houses. The appropriate regulation concerning family-based assistance houses was issued by the Minister of Labour and Social Policy on 31 May 2012 (Dz. U. [Journal of Laws] of 2012, No. 79). In accordance with the statutory directives, the regulation determines standards, the type and scope of assisted living and care services rendered by family-based assistance houses, terms of referring, payments, and the supervision of family-based assistance houses.

As indicated above, a family-based assistance house provides assisted living and care services. § 4 section 2 of the regulation contains criteria which should be met while rendering these services. It is necessary to take into account a general condition, physical and mental fitness along with individual needs and capabilities of a person staying in a family-based assistance house, as well as human rights, including in particular a right to respect and protection of dignity, liberty, privacy, a sense of security, and protection of personal rights. This way of providing assisted living and care services in a family-based assistance house is settled in writing with a person using services of a family-based assistance house, their proxy or legal guardian prior to staying in this house.

The regulation enumerates types of assisted living and care services provided in a family-based assistance house. Among round-the-clock assisted living services the following are mentioned: provision of lodging; provision of board; maintenance of cleanliness. Whereas among care services the following are mentioned: providing assistance in satisfying daily existential needs; nursing; provision of contact with environment; other measures resulting from individual needs. This general scope of services is further elaborated in subsequent parts of the regulation. Within the scope of assisted living services relating to lodging the following are named: easy access to the building and its surroundings; ensuring no architectural barriers; provision of dwelling rooms – a maximum of two persons per room, furnished with a bed or a couch, wardrobe, table, chairs, a bedside table per each person and other essential equipment to address individual needs of a person using services of a family-based assistance house; access to the shared use rooms. With reference to board the following services are mentioned: at least 3 meals a day, including dietetic meals – according to the doctor's orders; at least 4-hour intervals between meals; access to light meals and drinks between meals; a possibility of consuming meals in dwelling rooms; a possibility of using the kitchen autonomously. As for maintenance of cleanliness, the attention is drawn to: provision of personal hygiene products; provision of household detergents, toiletries and other items which are essential for personal hygiene; cleaning the rooms. Whereas in relation to care services, it is stated that a family-based assistance house provides: assistance with washing, bathing and dressing; assistance with taking medicines; hygienic care; free time management; an active part in the family life; vital assistance in handling personal matters; holiday and ceremony organisation; a possibility of following religious practices; assistance with purchasing clothes, footwear and essential articles of personal use.

The above determination of the scope of assisted living and care services seems to be adequate and matching needs of persons staying in family-based assistance houses. Lastly, it needs to be indicated that an additional guarantee of quality of services rendered are in this case a written form of determining the scope of services rendered by a family-based assistance house and the inspection range of family-based assistance houses included in the regulation.

Piotr Telusiewicz

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Zasady kwalifikowania audycji radiowych i telewizyjnych mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich oraz audycji przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej małoletnich. Część II.

Załącznik nr 3 do rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 23 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 130, poz. 1089 z późn. zm.) opisuje cechy audycji i innych przekazów z punktu widzenia ich dostępności dla osób małoletnich. W załączniku do rozporządzenia odrębnie opisano audycje mogące mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, audycje te przeznaczone są jedynie dla widzów dorosłych i mogą być emitowane po między godziną 23.00 a 6.00. Audycje, których odbiorcami mogą być osoby małoletnie podzielone zostały na IV kategorie.

Opis audycji przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej poprzedzony jest krótką charakterystyką psychologiczną osób małoletnich w określonym przedziale wiekowym.

Do I kategorii gdzie emisja audycji i innych przekazów może odbywać się bez jakichkolwiek ograniczeń wiekowych oraz o każdej porze zaliczono przekazy prezentujące pozytywny lub przedstawiony neutralnie obraz świata, przedstawiające postawy prospołeczne i przyjazne nastawienie do ludzi, nasycone pozytywnymi emocjami jak radość, zachwyty, szczęście, życzliwość. W przekazach tych może być pokazywana rywalizacja prowadzona w duchu sportowym z wykluczeniem drastycznych scen oraz pozytywny obraz miłości (np. romantycznej, opiekuńczej czy przyjacielskiej) bez obrazów seksualnych.

Do II kategorii wiekowej, która może być prezentowana osobom od lat 7 bez ograniczeń czasowych zaliczono zostały audycje, które pozbawione są m. in. budzącej lęk wizji świata, wzorców negatywnego zachowania jak znęcanie się, przemoc, ponizanie, ignorowanie cierpienia, usprawiedliwianie zła nawet jeśli przedstawione są w sposób nierealistyczny (np. w filmach animowanych) lub mają charakter humorystyczny, w których ocena moralna zachowania bohaterów może być skomplikowana, ukazujących obrazy o charakterze seksualnym, budzących silne emocje, w których bohaterowie zachowują się tak jak dzieci nie powinny postępować tzn. wrzeszczeć, używać wulgaryzmów, kłamać, bić się, lekceważyć innych, być złośliwi.

Do III kategorii wiekowej, która może być prezentowana osobom od lat 12 bez ograniczeń czasowych zaliczono audycje, które pozbawione są scen przemocy i wulgarnego zachowania, przedstawiających kontakty międzyludzkie jako walkę i rywalizację, powodujących silne podniecenie związane z obrazami przemocy i niebezpiecznych rozrywek, powodujących zainteresowanie seksem np. obrazy nagości, zbliżeń intymnych, ukazujących seks w oderwaniu od uczuć wyższych i stanowiących wadliwe wzorce zachowań seksualnych, w których zło budzi chęć naśladowania a przemoc zostaje bez konsekwencji np. osoba bity nie cierpi, pokazujących negatywne formy zachowania postaci atrakcyjnej (pozytywnego bohatera, przystojnego, niezwyciężonego).

Do IV kategorii wiekowej, która może być prezentowana osobom od lat 16 i których emisja może nastąpić dopiero po godzinie 20.00 zaliczono audycje, które pozbawione są elementów pokazujących wypaczone formy współżycia społecznego sprowadzających wizję świata do przemocy i erotyki a zwłaszcza prezentujących je w sposób prymitywny i brutalny, ukazujących obraz aktywności seksualnej w oderwaniu od uczuć wyższych, dających uproszczoną wizję dorosłości eksponującą nadmiernie siłę fizyczną, używanie przemocy w rolach społecznych, pokazujących moralnie naganne zachowania bez ocen etycznych, przedstawiających nadmierną koncentrację na posiadaniu pieniędzy i dóbr materialnych, dostarczających silnych wrażeń i emocji związanych z przemocą i seksem a zwłaszcza przedstawiających obrazy agresji i okrucieństwa, mogące skłaniać do zachowań moralnie nagannych przez prezentowanie postaci atrakcyjnych będących wzorcem zachowań negatywnych np. picia alkoholu, używania wulgarnych wyrażań i gestów, brutalności zażywania narkotyków i przemocy.

Grzegorz Tylec

Polish Family Law - Recent Developments

Conditions of categorization of television and radio broadcasts which might endanger physical, psychological or moral development of minors and broadcasts reserved for specific age category of minors. Part II.

Annex 3 to executive regulations of The National Council of Radio and Television of 23th June 2005 (Official Journal No 130, item 1089 with amendments) lay down features of television and radio broadcasts in terms of their accessibility to minors. In the annex broadcasts which might endanger physical, psychological or moral development of minors are separately defined. These broadcasts are exclusively for adult viewers and can only be disseminated from 11 p.m. to 6 a.m. Broadcasts aimed at under age persons were divided into IV categories. Description of broadcasts falling into each age category is prefaced by a short psychological sketch of minors forming the category.

The 1st category comprises broadcasts presenting positive or neutral picture of the world, social behaviour and friendly attitude full of positive emotions such as joy and friendliness. These broadcasts are not subjected to any limits as far as viewer age or air-time is considered. They can present fair competition (with exclusion of any drastic scenes) and positive picture of love (e.g. romantic, protective, parental) without sexual aspects.

Into the 2nd category fall broadcasts without scary vision of the world, models of unacceptable behavior such as bullying, victimization, violence, humiliation, disregard for suffering, approval of evil even if presented in an unreal or humorous way (e.g. in cartoons). The broadcasts may not contain morally ambiguous protagonists whose behaviour is unacceptable (e.g. screaming, swearing, lying, showing disregard for other people, being malicious). Any sexual scenes or those evoking strong emotions are also prohibited. Broadcasts in the 2nd category are aimed at 7 year olds and up and can be aired at any time.

The 3rd category in which broadcasts can be disseminated without any airtime limits is aimed at 12 year-olds and up. The category comprises broadcasts devoid of any violent scenes, brutal behaviour, those presenting human relationships as fight or fierce competition, or those which trigger excitement because of violence or dangerous pastimes. Moreover, any sexually related motifs (pictures of nudity, intercourse, sex acts for their sake detached from feelings which might offer wrong models of behaviour) are also banned. The same applies to scenes encouraging evil imitation or those in which violence goes unpunished. (e.g. the person attacked shows no signs of suffering or a positive, handsome and invincible character behaves in an unacceptable way)

Broadcasts in the 4th age category are aimed at adolescents over 16 and may be aired from 8pm to 6pm. The broadcasts may not contain any scenes showing abnormal forms of social life with a vision of the world full of violence and erotica especially presented it in a primitive and brutal way, showing sexual activity without higher feelings, giving a simplified picture of adult life, exhibiting physical power, using violence in social roles, showing immoral behaviour without ethical criticism, showing excessive concentration on money and material goods, arousing excitement connected to scenes of violence and sex especially pictures of aggression and atrocities which can initiate immoral behavior by presenting attractive persons who are models of negative behavior e.g. drinking of alcohol, using vulgar words or gestures, taking drugs.

Grzegorz Tylec

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka a opieka medyczna w ciąży

Ustawa o świadczeniach rodzinnych jako jedno ze świadczeń rodzinnych przewiduje jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka, czyli tzw. becikowe. Przesłanki, od których uzależnione jest otrzymanie przez rodziców ww. świadczenia ulegały zmianom od chwili wprowadzenia tej formy pomocy rodzinie. Jedną ze zmian było wprowadzenie od 1 listopada 2009 r. obowiązku pozostawania przez kobietę pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu jako warunku, od którego zależy przysługiwanie zapomogi. Celem wskazanej nowelizacji według uzasadnienia projektu było „zwiększenie rzeczywistego zakresu objęcia kobiet w ciąży opieką lekarską w trakcie ciąży, co może przyczynić się do ograniczenia wysokiego poziomu śmiertelności oraz zmniejszenia odsetka niemowląt posiadających niską masę urodzeniową”.

Wydaje się, że wskazane zmiany – z założenia zapewne słuszne, jako mające na celu ochronę zdrowia zarówno samego dziecka nienarodzonego jak i kobiety w ciąży – w praktyce mogą budzić pewne wątpliwości. Mogą bowiem rodzić komplikacje i utrudnienia w dostępie do wskazanego świadczenia także dla tych kobiet, które z należyłą starannością dbały o zdrowie swoje i dziecka.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży w związku z przedmiotowym świadczeniem, formą opieki medycznej w tym przypadku są świadczenia zdrowotne udzielane w związku z ciążą w ramach: podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych bądź leczenia szpitalnego. Według rozporządzenia świadczenia te mają być udzielane kobiecie co najmniej raz w każdym trymestrze ciąży. Wzór zaświadczenia lekarskiego, określony w załączniku do rozporządzenia Ministra Zdrowia, wymaga wskazania terminu udzielenia świadczeń zdrowotnych w każdym z trzech trymestrów ciąży.

Problem przy udokumentowaniu pozostawania pod opieką lekarską przez trzy trymestry ciąży z natury rzeczy pojawi się w przypadku przedwczesnych narodzin dziecka. Jest to o tyle istotne, że z roku na rok przybywa wcześniaków, w związku z czym wskazane utrudnienia będą dotyczyły coraz większej liczby rodziców i pośrednio również dzieci. Na pierwszy rzut oka analizowane zagadnienie może wydawać się nielogiczne czy wręcz absurdalne. Wiadomo przecież, że urodzenie się dziecka kończy ciążę. W praktyce jednak mogą pojawić się trudności z wypełnieniem ww. zaświadczenia. Warto ponadto zauważyć, że sama ustawa o świadczeniach rodzinnych wymaga pozostawania pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, nic nie stanowiąc o trzech trymestrach ciąży.

Kolejnym utrudnieniem ograniczającym dostęp do przedmiotowej zapomogi jest wskazanie 10 tygodnia ciąży jako ostatecznego terminu, od którego kobieta musi pozostawać pod opieką medyczną. Już toku nowelizacji zwracano uwagę na zbyt rygorystyczny tego uregulowania. Często niedotrzymanie wskazanego terminu będzie spowodowane przyczynami niezależnymi od kobiety i nie wynikającymi z braku troski o zdrowie swoje i dziecka, zaś późniejsza opieka medyczna w takim wypadku jest dowodem na to, że taka dbałość jednak miała miejsce.

W związku z powyższym warto zastanowić się nad zmianą wskazanego wzoru zaświadczenia lekarskiego i okresu, od którego kobieta będzie zobowiązana pozostawać pod opieką medyczną, by zapomogę otrzymać. Obecna regulacja tych zagadnień utrudnia bowiem często dostęp do i tak już niewysokiego świadczenia i nie do końca spełnia zadanie, któremu w założeniu miała służyć.

Agnieszka Ogrodnik – Kalita

Polish Family Law - Recent Developments

Single allowance due to the birth of a live child and medical care during pregnancy

Among the other forms of material help for family the Act on Family Benefits provides a single allowance due to the birth of a live child. Criteria for granting that form of help have been changed since the single allowance due to the birth of a live child were provided to the Act. According to one of the amendments pregnant woman should be under medical care since the tenth week of pregnancy to child birth, otherwise she will not be granted the allowance. According to the justification of the draft it was aimed to

“increase the real number of women, who are under medical care during pregnancy, which can limit the high level of infant mortality and also limit the number of infants, who have a low birth weight”.

That amendment – which assumptions were surely correct and protecting unborn child’s health as well as pregnant woman’s health – can be questionable in practice. That regulations can be connected with complications and difficulties in getting the allowance, also for women, who took care for their own and their children health during pregnancy.

According to the Minister of Health’s Decree on the forms of medical care of pregnant women, which is connected with the allowance, the forms of medical care in that case are health services provided under the basic health care, outpatients specialist services or hospital treatment. The Decree states that a woman should be provided with the above mentioned health services once every trimester of her pregnancy. The model medical certificate specified in the annex to the Minister of Health’s regulation requires the attesting of health services performed in every single trimester of a pregnancy.

The problem appears when a child is born before the predicted date of birth. In such case documents required to prove the mother’s staying under medical care throughout all three trimesters of pregnancy are impossible to introduce. Recently the issue is becoming more and more urgent since the number of premature babies has increased rapidly. Thus the difficulties are going to have more direct impact on the parents and indirect on the children themselves. On the face of it, the problem may seem illogical or even absurd- after all the birth of child ends pregnancy, but in practice it may prove to be difficult to fill in the required forms and attestations. It is worth to underline that the Act of Family Benefits itself requires staying under medical care as soon as the tenth week of pregnancy till childbirth. There is no mention of three trimesters of pregnancy.

Another impediment in the access to the allowance is the indication of the tenth week of pregnancy as the time since a woman should stay under medical care. Already in the course of the amendment there were those who considered that particular regulation too rigorous.

There will often be different, independent reason for not keeping with the above-mentioned demand by a woman. And it will not mean that she does not care for her own and her baby’s health. The fact that she seeks medical care, regardless of the tenth week deadline, will be enough to prove that she does care.

To sum up, the issue needs reconsidering. Some devices should be employed to change the above-mentioned model of medical testimony and the time period when a woman should stay under medical care to receive the allowance. The present regulation of this issue makes the access to the rent difficult and does not fulfill the task that it was meant to fulfill.

Agnieszka Ogrodnik – Kalita

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Kontakt z dzieckiem na podstawie przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego

Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego regulują stosunki prawne między rodzicami a dziećmi, tym samym uprawniając je do wzajemnego kontaktu. Dziecko, jako istota słaba potrzebuje odpowiedniego środowiska wychowawczego. Głównie tę funkcję spełnia najbliższa rodzina, w tym także naturalni rodzice.

Z faktu rodzicielstwa, a niezależnie od władzy rodzicielskiej dzieci oraz rodzice mają prawo utrzymywania ze sobą kontaktów. Kontakty są potrzebne nie tylko w celu sprawowania władzy rodzicielskiej, ale również w celu więzi emocjonalnej dziecka z rodzicem. Potrzeba osobistej styczności wynika głównie na zaspokojeniu potrzeb przebywania ze sobą, komunikowania się, wymiany myśli, zwierzeń, wspólnych przeżyć, itp.

Owe kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem, poprzez: odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu oraz bezpośrednie porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji i korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej.

Kontakty tworzą ważną część życia rodzinnego, nawet wtedy, gdy związek między rodzicami został zerwany. Kiedy dziecko przebywa stale u jednego z rodziców, sposób utrzymywania kontaktów z dzieckiem określają wspólnie, kierując się dobrem dziecka oraz uwzględniając jego rozsądnych życzeń. Dopiero z braku porozumienia rozstrzyga sąd opiekuńczy. Polskie prawo przed nowelizacją z 6 listopada 2008 r. kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie zawierało żadnych norm regulujących zagadnienie styczności z dzieckiem innych członków rodziny. J. Ignatowicz tłumaczy wcześniejszy brak owej regulacji, tym że styczność taka w stosunkach społecznych jest sama przez się zrozumiała i nie wymagała nadania jej prawnej sankcji. Obecnie dziecko ma prawo do kontaktów również z najbliższą rodziną. Dotyczy to kontaktów nie tylko z rodzicami, ale co wyraźnie podkreślono z innymi osobami mającymi więź rodziną bądź emocjonalną z dzieckiem. Chodzi więc o dziadków, rodzeństwa i inne osoby z którymi dziecko łączą faktyczne więzi rodzinne. Dziecko ma również prawo do kontaktów z osobami, które dłuższy czas sprawowali nad nim pieczę.

Ustawodawca umożliwił ingerencję sądu opiekuńczego co do ograniczenia lub nawet zakazania kontaktów rodziców z dzieckiem, kiedy postawa rodzica wobec dziecka może zagrażać prawidłowemu rozwojowi, bezpieczeństwu, prowadzić do jego demoralizacji, do kształtowania w nim postaw społecznych, a także postawy wrogości względem drugiego rodzica. Sąd opiekuńczy może w szczególności zakazać spotykania się z dzieckiem, zakazać zabierania dziecka poza miejsce jego stałego pobytu, zezwolić na spotykanie się z dzieckiem tylko w obecności drugiego z rodziców albo opiekuna, kuratora sądowego lub innej osoby wskazanej przez sąd, ograniczyć kontakty do określonych sposobów porozumiewania się na odległość, zakazać porozumiewania się na odległość. Jest to katalog otwarty, zatem sąd może zastosować takie sposoby ograniczenia kontaktów, jakie uzna za konieczne dla dobra dziecka. Można zadać pytanie co w sytuacji, kiedy to dziecko działa demoralizująco na rodziców? Jak w takiej sytuacji będą regulowane kontakty?

Nowością w polskim prawie rodzinnym jest art. 113⁴, upoważniający sąd opiekuńczy, orzekający w sprawie kontaktów z dzieckiem, do zobowiązania rodziców do określonego postępowania, w szczególności skierowania do placówek lub specjalistów zajmujących się terapią rodziną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń. Przepis ten ma również katalog otwarty, zatem daje wolność sądom w podejmowaniu decyzji względem pomocy rodzinom, kierując się dobrem dziecka.

Konkludując, należy stwierdzić, iż głównym przywilejem dziecka jest utrzymywanie relacji z rodzicami, ale nie można zapomnieć, że dziecko posiada także prawo do kontaktów z innymi członkami rodziny oraz z osobami, które dłuższy czas sprawowali nad nim pieczę.

Karolina Majewska

Polish Family Law - Recent Developments

Parent – child contact with accordance to the Family and Guardianship Code regulations

The regulations found in the Family and Guardianship Code determine legal relationships between parents and their children securing their rights to mutual contact. Children, being the more needy entities, require appropriate educational environment. The condition is mostly fulfilled by the closest family including the natural parents

The parenthood itself allows for the parents to stay in contact with their children independently from parental authority. The contact is needed not only to exercise parental authority, but also to maintain the emotional bond between children and parents. The need for personal contact results from the need of being together, communicating, expressing own thoughts and emotions, common experience etc.

The contact include, above all, spending time with children, particularly through visiting, meetings, taking a child away from their place of residence as well as direct communication, maintaining correspondence and using other means of distance communication, including using electronic ones.

The contact remains an important part of family life even if the relationship between the parents has been terminated. Even when the child resides permanently with one of the parents, the ways of contact are regulated by means of a joint agreement, its well being and needs being the most important factors. When the consensus cannot be reached, the decision is made by the Guardianship Court. Before the Family and Guardianship Code alteration from November, 6th, 2008 Polish Law system did not contain any regulations concerning the problem of contact between the children and other family members. J. Ignatowicz explains that the lack of such regulations is results directly from the fact that this kind of contact is natural in social relations and there was no need for legal status. At present children have rights to maintain contact with the closest family as well. The regulation applies not only to parents, but also, a fact that was particularly stressed, any other entities that maintain family of emotional bond with the child. Therefore it concerns grandparents, siblings and other people that can be linked to the child through family bonds. The child is also given the right to maintain contact with people who took care of it for a certain period of time.

The lawmaker allowed for the Guardianship Court to limit, or even forbid the contact between parents and children in case when influence of the parent may impose threat to the regular development of the child, its safety, lead to its demoralisation, antisocial behaviour or hostility against the other parent. The Guardianship Court may, in particular, forbid relocation of the child, allow for the meeting in the presence of the other parent, a guardian, an administrator or any other person appointed by the Court, limit the contact to a particular means of remote communication or ban distance communication. The options are open, so the Court may impose any contacting restrictions they consider beneficial for the child's well-being. But what about situations in which it is the child who deprives its parents? How would the contact be limited in such situations?

Art.113⁴ is a novelty in Polish Family Law that gives the Guardianship Court, that rule the parent-children contact, the right to obligate parents to exercise a particular dealing, which can include obligatory consultation in a facility or with specialists in the area of family therapy, counseling or serving any other kind of help. At the same time the Court is obliged to present the means of control over the fulfillment of the disposition. The regulation is also open to interpretation, therefore it allows for the Court to adjust the decisions about family aid with the well-being of the child being the cardinal factor.

In conclusion it should be noted that the main privilege of the child is to maintain the relation with its parents. What must be kept in mind is the fact that the child is also allowed by law to contact other family members as well as its long-term caretakers.

Karolina Majewska

Polskie prawo rodzinne — aktualności

Prawa rodziny w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych

W ostatnim czasie Polska ratyfikowała Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych. Jest to w systemie praw człowieka funkcjonującym w ramach ONZ traktat o szczególnym znaczeniu. Jako pierwszy akt prawny dotyczący praw człowieka Konwencja została ratyfikowana przez Unię Europejską. Jej wyjątkowość polega jednak przede wszystkim na tym, że kompleksowo reguluje ona problematykę niepełnosprawności, odchodząc od modelu opiekuńczego, w którym osoby niepełnosprawne traktowane były jako podmioty, którym należy się jedynie opieka i pomoc socjalna. Konwencja wyznacza inne standardy, odpowiadające współczesnemu podejściu do niepełnosprawności, które nakazują stworzyć osobom niepełnosprawnym, jako pełnoprawnym członkom społeczeństwa, warunki do pełnego rozwoju ich możliwości życiowych.

Ratyfikacja Konwencji będzie miała również wpływ na sytuację rodziny w Polsce. Artykuł 23 Konwencji, zapewnia osobom niepełnosprawnym możliwość swobodnego decydowania o zawarciu małżeństwa, założeniu rodziny oraz o liczbie i czasie urodzenia dzieci. Przepis ten gwarantuje także dostęp do informacji dotyczących prokreacji i planowania rodziny, a także do środków niezbędnych do korzystania z tych praw, oraz pomoc w wychowaniu dzieci.

Wykładnia wspomnianego przepisu nastrocza jednak szereg wątpliwości. Strona polska w dniu podpisywania Konwencji złożyła następujące zastrzeżenie: „Rzeczpospolita Polska uznaje, że postanowienia artykułów 23.1. (b) i 25 (a) [dot. dostępu do opieki zdrowotnej – przyp. K.J.] nie mogą być interpretowane w sposób uznający indywidualne prawo do aborcji lub nakładający na państwo obowiązek zapewnienia dostępności aborcji”. Kolejne zastrzeżenie dotyczy niestosowania art. 23.1. (b) do czasu zmiany prawa polskiego (zastrzeżenia dostępne są na stronie internetowej <http://www.mpips.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnych/w-zwiazku-z-umowami-miedzynarodowymiikonwencjaoprawachosbnienenosprawnych-niosekratyfikacyjny1/>).

Zmiana prawa dotyczyć ma art. 12 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, zgodnie z którym osoba dotknięta chorobą psychiczną albo niedorozwojem umysłowym nie może zawrzeć małżeństwa bez zgody sądu. Zgoda taka może być udzielona, jeśli stan zdrowia lub umysłu takiej osoby nie zagraża małżeństwu ani zdrowiu przyszłego potomstwa i jeżeli osoba ta nie została ubezwłasnowolniona całkowicie. Wkrótce można spodziewać się więc kolejnej istotnej nowelizacji kodeksu.

Jak widać, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych znacząco wpłynie na kształt polskiego prawa rodzinnego. W interpretacji Konwencji ścierają się dwie tendencje. Z jednej strony, przedstawiciele organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych apelują do rządu o wycofanie zastrzeżeń. Z drugiej strony, przedstawiciele rządu starali się zapobiec wykładni Konwencji sprzecznej z zagwarantowaną konstytucyjnie ochroną życia ludzkiego (w przypadku prawa do aborcji) a także, chcąc uchronić się od zarzutu nieprzestrzegania postanowień Konwencji, zapewnili sobie czas na przemyślaną zmianę prawa w zakresie zdolności do zawarcia małżeństwa. Należy podkreślić, że jakkolwiek treść Konwencji co do istoty jest z pewnością słuszna i przełomowa, to jednak – jak zwykle – diabeł tkwi w szczegółach. Nie mogę pozbyć się obawy, że likwidacja przeszkody do zawarcia małżeństwa zawartej w art. 12 KRO przyniesie osobom niepełnosprawnym więcej szkody niż pożytku.

Karol Janocha

Polish Family Law - Recent Developments

Family rights in United Nations Convention on Rights of People with Disabilities

Lately Poland ratified The United Nations Convention on Rights of People with Disabilities (CRPD). It is a treaty of particular significance in the UN human rights protection system. It is the first legally binding act related to the human rights ratified by the European Union. Its uniqueness consists first of all in the fact that the act comprehensively regulates disability issues, giving up the protective model, in which people with disabilities are entitled only to care and social support. The CRPD sets new standards, corresponding to the modern approach to disability. According to these

standards, it is required to provide people with disabilities with appropriate conditions, enabling them to develop their life potential as the equal members of the society.

The ratification of the CRPD will also influence the situation of family in Poland. Article 23 therein guarantees the people with disabilities the freedom of deciding on the marriage and family planning issues. This article enables them also to exercise their rights, provides the access to the information concerning procreation and family planning as well as support and childcare.

However, the interpretation of this provision raises many doubts. The following reservation was made by Poland while signing the CRPD: “The Republic of Poland understands that Article 23.1 (b) and 25 (a) [concerning the health care access – K.J.] shall not be interpreted as acknowledging an individual right to the abortion or imposing an obligation upon the state to provide the access to the abortion”. The second reservation refers to the non- applicability of the Article 23.1 (a) of the Convention unless the relevant domestic legislation is amended (reservations are accessible on <http://www.mpips.gov.pl/bip/projekty-aktow-prawnych/w-zwiazku-z-umowami-miedzynarodowymi/konwencjaoprawachosbnieposprawnych-niosekratyfikacyjny1/>).

The law amendment concerns the Article 12 § 1 of the Polish Family and Guardianship Code. According to this article, any person with mental illness or mental disability cannot get married without the court’s approval, based on the statement that their mental condition does not jeopardize the marriage, nor the health of prospective children and on condition that such a person has not been fully incapacitated. It seems that the next important code’s novelization may be expected.

Apparently, the Convention on Rights of People with Disabilities can significantly affect the Polish family law. There are two colliding trends of the interpretation of the CRPD. On the one hand, members of disabled people’s organizations demand that the government withdraw the reservations. On the other hand, representatives of the government have tried to prevent the interpretation of CRPD conflicting with the protection of human life (in case of abortion) guaranteed by the Constitution. What is more, in order to protect themselves from the allegation of non-respecting the Convention, government representatives reserved some time for a possible change of law referring to the ability to marriage. It must be emphasized that although the CRPD’s regulations are without any doubts right and may be considered a breakthrough, the devil is in details. I cannot get rid of the fear that the liquidation of impediment to marriage, expressed in the Art. 12, may bring disabled people more harms than benefits.

Karol Janocha

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Strona jako element strukturalny kanonicznego procesu spornego

Stronami w ścisłym znaczeniu są osoby, które uczestniczą w procesie we własnym imieniu, aby przed sądem dochodzić swych praw lub bronić tych praw przed przeciwnikiem. Stronami w szerszym znaczeniu są te osoby, które jako zastępcy ustawowi działają w sądzie w imieniu tych osób, które samodzielnie nie mogą występować w sądzie. Najczęściej wskazywanym kryterium, pozwalającym na rozróżnienie uczestników procesu na stronę powodową i stronę pozwaną, jest ich relacja do przedmiotu sporu. Innym kryterium odróżniającym strony w postępowaniu sądowym jest ich relacja do sędziego. Osoba, która własną decyzją prosi sędziego o przeprowadzenie postępowania sądowego, jest powodem w sprawie, zaś strona wezwana przez sędziego do stawienia się i udziału w sprawie, jest pozwanym. Ponadto, należy wskazać na trzecie kryterium, które jest związane z pojęciem interesu procesowego. W tym aspekcie stroną powodową jest ta, która pierwsza stawia się wobec sędziego, zgłaszając mu swoje roszczenie i w ten sposób wskazując swoje uprawnienie w interesie spornym. Stroną powodową jest strona przeciwna, która jest wezwana przez sędziego, aby udowodniła własny interes w procesie. Podstawowym podziałem stron procesowych jest rozróżnienie na stronę powodową i stronę pozwaną, każdy proces wymaga udziału tych stron. Stroną powodową jest osoba, która wszczyna proces zwracając się do sędziego o pomoc w obronie jej naruszonego lub zagrożonego uprawnienia. Stroną pozwaną jest osoba, od której powód żąda zgodnie z formalnymi wymogami, wobec sędziego, ustąpienia z jej uprawnień do korzystania ze spornego przedmiotu.

W sprawach o nieważność małżeństwa, z natury rzeczy uprawnieni do zwracania się do sędziego o przeprowadzenie procesu są małżonkowie. Są oni wskazywani jako strony w tego typu procesach i jeśli nie ma żadnych przeszkód i taka jest ich wola, mogą występować jako strony procesowe. Takie postępowanie zmierza do rozpoznania prawdy obiektywnej i dlatego bardzo wskazana jest aktywna współpraca z sądem obydwójga małżonków. Instrukcja procesowa dla spraw o nieważność małżeństwa *Dignitas connubii* zachęca, aby obydwójga małżonkowie wzięli udział w procesie, gdyż ich obecność ułatwi poznanie prawdy i da większe gwarancje prawa do obrony. Instrukcja podkreśla potrzebę czynnego zaangażowania się obydwójga małżonków w postępowanie sądowe oraz ich obowiązek odpowiedzenia na prawne wezwanie do sądu.

Na szczególną uwagę, jeśli chodzi o podział stron, zasługuje kryterium zaproponowane przez Dziegę. Rozróżnia on, bowiem strony sporu, które mają swój interes w procesie i są nim zainteresowane oraz strony procesu, które nie mają swojego własnego interesu w procesie i nie występują w nim w swoim imieniu, uczestniczą jednak we wszystkich czynnościach procesowych w oparciu o czyjeś zlecenie. Istotnym i jednocześnie podstawowym obowiązkiem wszystkich osób występujących w *iudicium* w charakterze strony sporu lub strony procesu, wynikającym z zaistnienia *iudicium*, jest obowiązek współpracy z sędzią. Dotyczy to przyjmowania korespondencji, stawiania się na sesje, udzielania wszelkich informacji, zachowywania terminów, a wreszcie przyjęcia wyroku wydanego w sprawie. Jednocześnie z tym obowiązkiem należy wskazać drugi obowiązek – obowiązek negatywny, który polega na powstrzymaniu się od wszelkich działań, które mogą wprowadzić jakąkolwiek istotną zmianę w przedmiocie sporu. W odniesieniu do wszystkich uczestników postępowania określanych jako strony procesu, należy podkreślić szczególne uprawnienie i jednocześnie obowiązek procesowy działania w imieniu właściwej strony sporu, w jej interesie procesowym i dla jej dobra. Obowiązki te wypływają bezpośrednio z istotnych relacji procesowych, przede wszystkim w odniesieniu do sędziego, do przedmiotu sporu, lub do pozostałych stron, w którą każdy z tych podmiotów zostaje wprowadzony w sposób i ze skutkami formalno - prawnymi, przewidzianymi dla niego normami prawa.

(Zob. M. Greszata, *Iudicium cum principiis*. Kodeksowa weryfikacja wybranych zasad procesowych w kanonicznych sprawach o nieważność małżeństwa, Lublin 2008 s. 219 - 241)

Marta Greszata - Telusiewicz

Questioni di diritto canonico processuale

La parte come elemento strutturale del contenzioso nel processo canonico

Le parti nel senso stretto sono coloro che partecipano al processo a nome proprio dinanzi al giudice per far valere i propri diritti o per difendere tali diritti contro l'oppositore. In senso più ampio, sono anche parti le persone che agiscono come sostituti legali di fronte alla Corte per conto di coloro che non possono comparire in tribunale. Il criterio maggiormente indicato che consente la distinzione dei soggetti interessati tra l'attore ed il convenuto, è il loro rapporto riguardo l'oggetto del contenzioso. Inoltre bisogna indicare un terzo criterio di distinzione nel procedimento giudiziario, legato al concetto di interesse processuale. Sotto questo aspetto, l'attore è la parte che su propria decisione come prima presenta al giudice una propria pretesa, rivendicando in questo modo un proprio diritto nel contenzioso. Una divisione fondamentale tra le parti processuali è la differenziazione tra la parte attrice e la parte convenuta, ogni processo necessita della partecipazione di queste parti. La parte attrice è la persona che avvia il processo e si rivolge al giudice chiedendo aiuto nella difesa dei propri diritti, violati o minacciati. Il convenuto è la persona dalla quale l'attore pretende, in conformità con i requisiti formali, dinnanzi al giudice, la rinuncia al suo potere di utilizzare l'oggetto della controversia.

Nei casi riguardanti la nullità del matrimonio, data la natura delle cose, il diritto a rivolgersi ad un giudice per la conduzione del processo spetta ai coniugi. Essi sono indicati come parti in questo tipo di processo, e se non insorgono ostacoli, ed è questo il loro desiderio, possono comparire come parti in esso. In questo tipo di procedimento si intende conoscere la verità oggettiva ed è quindi particolarmente auspicabile una cooperazione attiva di entrambi i coniugi con la corte. Le istruzioni processuali per i casi di nullità di matrimonio *Dignitas connubii* incoraggiano entrambi i coniugi a partecipare al processo, in quanto la loro presenza facilita la conoscenza della verità e conferisce maggiori garanzie al diritto di difesa. Le istruzioni sottolineano la necessità di un'attiva partecipazione di entrambi i coniugi nei procedimenti giudiziari ed il loro obbligo a rispondere al mandato legale di comparizione.

Merita un particolare rilievo in termini di divisione delle parti, il criterio proposto da Dziega. Egli distingue infatti le parti che possiedono un interesse nel processo e che sono interessate ad esso e quelle che non hanno un proprio interesse e non compaiono nel processo a proprio nome, tuttavia, partecipano a tutte le attività processuali per conto di terzi. Un dovere importante e primario di tutte le persone presenti in *iudicium* come parte della controversia o parte del processo, derivante dalla natura stessa del *iudicium*, è l'obbligo di collaborare con il giudice. Questo vale per le notifiche, la comparizione alle sedute, la fornitura di ogni tipo d'informazione, il rispetto delle scadenze ed infine accettare la sentenza per il caso. Allo stesso tempo a tale obbligo si deve aggiungere un secondo obbligo - negativo, che consiste nell'astenersi da qualsiasi azione che possa produrre un qualsiasi sostanziale mutamento nell'oggetto della controversia. Per quanto riguarda tutti i partecipanti indicati come parti del processo è opportuno sottolineare lo speciale diritto, e contemporaneamente obbligo processuale, di agire per conto della parte, nel suo interesse e per il suo bene. Tali obblighi derivano direttamente dalle principali relazioni processuali, soprattutto nei confronti del giudice, dell'oggetto del contenzioso o delle restanti parti, in cui ciascuno dei soggetti viene introdotto con metodo ed effetto formale-giuridico previsto per esso a norma di legge.

(Vide M. Greszata, *Iudicium cum principiis*. Verifica secondo il codice di alcuni principi processuali nei casi canonici di nullità di matrimonio, Lublino 2008 pag. 219 - 241)

Marta Greszata - Telusiewicz

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Systematyka dokumentów w prawie kanonicznym

Normy prawa kanonicznego nigdzie nie podają definicji dokumentu. Próby określenia pojęcia dokument można jedynie spotkać w niektórych opracowaniach z zakresu prawa kanonicznego. Są to jednak określenia bardzo szerokie, właściwie bardziej przytaczające potoczne rozumienie dokumentu, niż określenia prawne, co może też stwarzać problemy przy weryfikacji mocy dowodowej dokumentów. O wiele bardziej przydatne dla właściwego rozumienia dokumentów w prawie kanonicznym wydają się być stosowane w prawie kanonicznym podziały dokumentów.

Najczęściej przywoływany jest tradycyjny podział na dokumenty urzędowe, czyli publiczne (*documenta publica*) oraz prywatne (*documenta privata*). W dokumentach urzędowych w świetle prawa kanonicznego da się wyszczególnić dokumenty kościelne (*documenta publica ecclesiastica*) lub świeckie, czyli cywilne (*documenta publica civilia*). Kodeks Prawa Kanonicznego podaje określenie dokumentów urzędowych, zarówno kościelnych i cywilnych, jak również dokumentów prywatnych. Kościelnymi dokumentami urzędowymi są te, które sporządziła osoba publiczna wykonując swoje zadanie w Kościele, przy zachowaniu formalności przepisanych przez prawo (CIC, c. 1540 § 1) Cywilnymi dokumentami urzędowymi są te, które w świetle ustaw danego miejsca za takie uchodzą (CIC, c. 1540 § 2). Pozostałe dokumenty Kodeks Prawa Kanonicznego uważa jako dokumenty prywatne (CIC, c. 1540 § 1). Wśród dokumentów prywatnych należy wydzielić te, które mają rangę publiczną, ale prawo nie przyznaje im statusu dokumentu urzędowego. Przykładowo można tu zaliczyć zaświadczenia lekarskie, opinie biegłych czy uwierzytelnioną notarialnie kopię dokumentu prywatnego,

Dokumentami są nie tylko dokumenty oryginalne (*documenta originalia*), lecz także ich uwierzytelnione odpisy (*exemplaria authentica*) oraz sporządzone na ich podstawie urzędowe zaświadczenia (*attestationes authenticae*).

Stosując kryterium wad i nieprawidłowości, który można spotkać w dokumentach należy rozróżnić dokumenty integralne (*documenta integra*), czyli nienaruszone oraz dokumenty naruszone (*documenta vitiata*). Te pierwsze są nienaruszone, gdy nie zostały zmienione przez interpolację (dodanie), podskrobane lub przerobione. Inny podział wskazuje na dokumenty ważne (*documenta valida seu legitima*), czyli te, które podlegają wszystkim warunkom wymaganym przez prawo i nieważne (*documenta invalida*), które tych warunków nie spełniają. Wreszcie można dokumenty podzielić na prawdziwe (*documenta genuina*), gdy sporządzone są przez tego, komu są przypisywane i fałszywe (*apocrypha*), jeśli nie pochodzą od tego komu są przypisywane.

Wojciech Witkowski

Questioni di diritto canonico processuale

Sistematica dei documenti in diritto canonico

Le norme del diritto canonico non indicano nessuna definizione di documento. I tentativi di dare una definizione del concetto del documento si può riscontrare solo in alcuni studi nel campo del diritto canonico. Tuttavia, questi sono dei concetti molto ampi, che riportano una concezione piuttosto colloquiale che giuridica del documento, ciò può anche causare dei problemi nella verifica del valore probatorio dei documenti. Più utili per una corretta comprensione dei documenti in diritto canonico sembrano essere, già usate nel diritto canonico, le divisioni dei documenti.

La divisione più spesso citata è quella fra i documenti ufficiali, cioè i pubblici (*documenta publica*) e privati (*documenta privata*). Nella luce del diritto canonico è possibile specificare tra i documenti ufficiali quelli ecclesiastici (*documenta publica ecclesiastica*) e laici, cioè civili (*documenta publica civilia*). Il Codice del Diritto Canonico riporta una descrizione dei documenti ufficiali, sia quelli ecclesiali sia i civili, come anche i documenti privati. I documenti ufficiali della Chiesa sono quelli che sono stati scritti da una persona pubblica che svolge il suo lavoro nella Chiesa, pur mantenendo le formalità prescritte dalla legge (CIC, c. 1540 § 1) I civili documenti ufficiali sono quelli che, nella luce delle leggi del luogo sono considerati come tali (CIC, c. 1540 § 2). Tutti gli altri documenti sono considerati nel Codice di Diritto Canonico come documenti privati (CIC, c. 1540 § 1). Tra i documenti privati occorre distinguere questi che possiedono un valore pubblico, però nella legge non possiedono dello status del documento ufficiale. Per esempio, si possono includere qui i certificati medici, le opinioni di esperti oppure una copia autenticata notarilmente di un documento privato.

I documenti non sono solamente quelli originali (*documenta originalia*), ma anche le loro copie certificate (*exemplaria authentica*) come anche i certificati ufficiali redatti sulla base degli originali (*attestationes authenticae*).

Utilizzando il criterio di difetti e irregolarità, che si può incontrare nei documenti, occorre distinguere i documenti integrali (*documenta integra*), vuol dire i documenti intatti, come anche i documenti violati (*documenta vitiata*). I primi sono intatti, quando non sono stati modificati dalla interpolazione (aggiunta), puliti o contraffatti. Un'altra divisione elenca i documenti validi (*documenta valida seu legitima*), vale a dire quelli che sono soggetti a tutte le condizioni richieste dalla legge, e invalidi (*documenta invalida*) che non soddisfano queste condizioni. Infine, è possibile dividere i documenti fra gli originali (*documenta genuina*), quando sono redatti dalla persona alla quale sono assegnati, come anche i falsi (*apocrypha*), se non provengono dalla persona a cui sono assegnati.

Wojciech Witkowski

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Poradnictwo kanoniczne

Prawo do pomocy prawnej przysługuje każdemu człowiekowi, zwłaszcza, gdy dochodzi swoich praw przed sądem. Najczęściej osoby zamierzające wnieść sprawę do sądu o orzeczenie nieważności swojego małżeństwa, przed wszczęciem postępowania, ze zrozumiałego powodu, jakim jest nieznamość procedury, zgłaszają się po poradę prawną do proboszcza lub bezpośrednio do sądu kościelnego. W Polsce od kilku lat coraz częściej zauważalny jest udział adwokata kościelnego, który w fazie przedprocesowej tłumaczy stronie przepisy prawne i pomaga przy redakcji skargi powodowej. Ludzie choć zgłaszają się do sądów kościelnych, to najczęściej nie znają swoich uprawnień, nie posiadają odpowiednich informacji o możliwości regulowania swoich ważnych spraw życiowych, skomplikowanych sytuacji rodzinnych, na drodze kanonicznego postępowania administracyjnego lub sądowego. Prawodawca kościelny w instrukcji procesowej *Dignitas connubii* wskazuje na konieczność działania przy każdym sądzie poradni prawnej, w której zainteresowany może uzyskać fachową poradę prawną oraz informacje potrzebne do wniesienia sprawy przed trybunałem kościelnym (art. 113). Porady mogą być udzielane przez pracowników sądu, stałych adwokatów albo przez inną osobę specjalnie do tego wyznaczoną, tj. doradcę. Do sądu kościelnego można zwracać się także z pisemnym zapytaniem, z prośbą o informację, czy w danej sytuacji można uzyskać pomoc prawną. Ponadto prawodawca kościelny dodaje, że gdyby w poradni prawnej w konkretnej sprawie doradzał pracownik sądu, to następnie nie może on w tej samej sprawie w trakcie procesu pełnić funkcji sędziego czy obrońcy węzła. Podobnie stały adwokat, który doradza w poradni prawnej, nie może przyjąć zlecenia od strony procesowej, której wcześniej doradzał, do bronięcia jej sprawy w zamian za wynagrodzenie za pracę. Może natomiast w tej konkretnej sprawie pełnić zadanie adwokata, ale jako adwokat stały, czyli opłacany przez trybunał. Niewątpliwie wyczerpujące udzielenie wiernemu kompetentnej porady prawnej jest niezmiernie istotnym obowiązkiem osób powołanych przez biskupa diecezjalnego do pracy w sądownictwie diecezjalnym. Stanowi to przejaw troski o dobro publiczne Kościoła i dobro stron procesowych oraz kompetentną i skuteczną pomoc prawną dla małżonków. Powołanie poradni prawnych przy poszczególnych sądach kościelnych byłoby zatem wyjściem naprzeciw bardzo konkretnym potrzebom wiernych, a także zapobiegałoby powstawaniu nieporozumień co do natury orzeczeń sądów kościelnych, wzbudzaniu nieuzasadnionych nadziei. Poradnia powinna w swej pracy podejmować także wysiłki zmierzające do ewentualnego pogodzenia małżonków i wznowienia wspólnego życia małżeńskiego. Podejmując próbę pojednania stron należy pytać nie tylko o podstawę prawną wniesienia skargi o nieważność małżeństwa, lecz także o okoliczności faktyczne, które skłoniły stronę powodową do rozwiązania konfliktu małżeńskiego w drodze sądowej, jak również, pod jakimi warunkami strony są gotowe pogodzić się. Jeżeli warunki te są godziwe i możliwe do zrealizowania, warto zawsze spróbować nakłonić drugą stronę do ich przyjęcia. Należy przestrzegać strony przed prawnikami żerującymi na bezkrytycznym zaufaniu ludzi zranionych nieudanym małżeństwem kościelnym do każdego doradcy. Coraz częściej bowiem pojawiają się ogłoszenia tzw. „poradni prawno-kanonicznych”, które nastawione są przede wszystkim na prowadzenie spraw o stwierdzenie nieważności małżeństwa przed sądami kościelnymi, ale nie zawsze kierują się one najwyższym prawem, jakim jest zbawienie dusz. Mnożąca się liczba takich poradni prawnych wydaje się sprowadzać niekiedy problem małżeński do stosownej zaradności życiowej. Do ostrożności w korzystaniu z usług takich kancelarii wzywają sądy kościelne. Należy zatem promować otwieranie kancelarii prawnych, przy czym udzielenie aprobaty przez biskupa diecezjalnego winno nastąpić po zapoznaniu się z ich programem działania, kompetencją i rzetelnością funkcjonowania, tak aby mogły one skutecznie i zgodnie z prawem posługiwać na rzecz prawdy obiektywnej.

Justyna Krzywkowska

Questioni di diritto canonico processuale

Consulenza canonica

Il diritto all'assistenza legale deve essere accessibile per ogni essere umano, soprattutto qualora costui si rivolgesse ad un tribunale. La maggior parte delle persone che desiderano depositare la dichiarazione di nullità del proprio matrimonio in tribunale, prima dell'inizio del procedimento, comprensibilmente, ignorando quale sia la procedura, dovrebbero chiedere il parere legale al parroco o direttamente al tribunale ecclesiastico. In Polonia da qualche anno sempre più spesso ci si rivolge per consulenza ad un avvocato ecclesiastico, che nella fase preprocessuale del caso può acclarare la legge e contribuire a modificare la procedura di denuncia. La gente altresì si rivolge ai tribunali ecclesiastici, inconsapevole dei propri diritti, non essendo in possesso di informazioni adeguate circa la possibilità di regolare le questioni importanti della vita, le situazioni familiari complesse, per mezzo del procedimento canonico amministrativo o giudiziario. Il legislatore ecclesiastico per il processo di istruzione *Dignitas connubii* suggerisce la necessità di un'azione legale presso un consultorio giuridico da cui si può ottenere il giusto consiglio professionale e le informazioni necessarie per portare la questione davanti al tribunale ecclesiastico (articolo 113). I servizi di consulenza possono essere forniti da personale del tribunale, da avvocati d'ufficio, o da un'altra persona a ciò addetta, cioè un consigliere. Si può anche inoltrare una domanda per iscritto al tribunale ecclesiastico, chiedendo informazioni circa la questione se una data situazione può ottenere un aiuto legale. Inoltre, il legislatore ecclesiastico aggiunge che, se nel consultorio legale, nel caso specifico il tribunale nomina un suo dipendente, esso non può nel processo rivestire la funzione di giudice o difensore del vincolo matrimoniale. Similmente un avvocato d'ufficio che svolge attività in un consultorio giuridico non può accettare incarichi da una parte contendente in sede di difesa, né accettarne parcelle, qualora prima ne sia stato consulente. Si può, tuttavia, in questo caso specifico adempiere al compito di avvocato, ma come avvocato d'ufficio, che viene pagato dal tribunale. Senza dubbio un'adeguata consulenza legale ai fedeli rappresenta una responsabilità molto importante per le persone nominate dal vescovo diocesano a rivestire un ruolo nell'ambito della magistratura ecclesiastica. Ciò costituisce una dimostrazione del fatto che Chiesa si preoccupa del bene pubblico e del benessere dei contendenti proprio fornendo una competente ed efficace assistenza legale ai coniugi. L'istituzione di consultori legali all'interno dei vari tribunali ecclesiastici risponde quindi ai bisogni specifici dei fedeli, così come il tentativo di evitare confusioni circa la natura delle decisioni dei tribunali ecclesiastici, o l'alimentare speranze infondate. Il consultorio dovrebbe altresì agire allo scopo di compiere i massimi sforzi per riconciliare i coniugi ed eventualmente ristabilire la convivenza coniugale. Nel tentativo di conciliazione deve mettere in questione non solo la base giuridica su cui è stato proposto il ricorso all'annullamento del matrimonio, ma anche i fatti che hanno portato i contendenti a risolvere i conflitti coniugali attraverso i tribunali, come pure le condizioni le quali le parti sono pronte ad accettare. Se queste condizioni sono eque e praticabili, cerchiamo sempre di convincere l'altra parte ad adottarle. Tuttavia è opportuno mettere in guardia contro la fiducia acritica negli avvocati a caccia di persone ferite dopo un matrimonio in chiesa fallito. A questo ciascun consulente dovrebbe attenersi. Sempre più spesso le pubblicità "consulenza canonica legale", ecc. si sono indirizzate principalmente alla gestione dei casi di annullamento di matrimonio davanti ai tribunali ecclesiastici, tuttavia si dovrebbe piuttosto seguire la legge suprema con l'obiettivo della salvezza delle anime. Essendosi moltiplicato il numero di tali consultori legali a volte si evidenzia che la questione della vita coniugale si ponga tra le questioni esistenziali rilevanti. A tal proposito, tuttavia con cautela vanno utilizzati quei i servizi di ufficio, che si chiamano tribunali ecclesiastici. E' pertanto necessario promuovere l'apertura di studi legali, con delle concessioni che abbiano l'approvazione da parte del Vescovo diocesano, la quale deve avvenire solo dopo aver verificato quali siano le loro attività in programma, la competenza e l'affidabilità di funzionamento, in modo che possano effettivamente e lecitamente agire allo scopo di stabilire la verità oggettiva.

Justyna Krzywkowska

Z problematyki kościelnego prawa procesowego

Orzeczenie nieważności małżeństwa z tytułu niezdolności podjęcia podstawowych obowiązków małżeńskich – 1095 § 3 KPK

Prawodawca w kan. 1095 § 3 KPK stanowi, że niezdolni do zawarcia małżeństwa są ci, którzy z przyczyn natury psychicznej nie są zdolni podjąć istotnych obowiązków małżeńskich. Zatem norma ta – w odróżnieniu od norm zawartych w § 1 i 2 cytowanego kanonu, odnosi się do przypadków niezdolności do wypełnienia przedmiotu zgody małżeńskiej, a zatem niemożliwości wypełnienia przez podmiot obowiązków, jakich się on podejmuje wstępując w związek małżeński. W tym miejscu podkreślić należy, że nie istnieje żadna przyjęta ustawowo definicja istotnych obowiązków małżeńskich, jednakże została ona wypracowana przez współczesną doktrynę i orzecznictwo i zgodnie z nią należy przez nie rozumieć obowiązki mieszczące się w obrębie dobra małżonków, dobra potomstwa, dobra jedności i dobra sakramentu. Niezdolność do podjęcia właśnie tych zobowiązań stanowi przesłankę do orzeczenia nieważności małżeństwa z tytułu kan. 1095 § 3 KPK. Przedstawiona poniżej historia związku małżeńskiego ma na celu pomoc w zrozumieniu zastosowania powoływanego kanonu w toku spraw o nieważność małżeństwa.

Znajomość przedślubna Katarzyny i Krzysztofa trwała trzy lata. W tym czasie para wielokrotnie się rozstawiała, czego przyczyną był przede wszystkim despotyczny charakter Krzysztofa i jego nieuporządkowany tryb życia. Krzysztof był osobą porywczą i kapryśną ze skłonnością do nadużywania alkoholu. Katarzyna – wręcz przeciwnie poukładana i spokojna. Wkrótce po zawarciu związku małżeńskiego problemy nasiliły się, przede wszystkim z powodu zachowań Krzysztofa, całkowicie niezgodnych z obowiązkami małżonka. Już w kilka tygodni po ślubie okazało się, że Krzysztof jest skłonny do niewierności, coraz silniej nadużywał alkoholu i przebywał w „podejrzanym towarzystwie”. Co więcej - w obliczu sprzeciwów ze strony Katarzyny, dopuszczał się wobec niej przemocy fizycznej. Sytuacja ta trwała cztery lata, aż Katarzyna odważyła się opuścić męża, który wydawał się niewzruszony rozpadem swego małżeństwa. Po wytoczeniu sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa na podstawie kan. 1095 § 3 KPK, Krzysztof został poddany analizie biegłych psychiatrów, którzy potwierdzili ową niezdolność. Bezpośredni kontakt, pogłębiony przez dialog psychodiagnostyczny i fakty zrekonstruowane w sprawie, umożliwiły postawienie diagnozy poważnego zaburzenia osobowości, nacechowanej postawami antyspołecznymi. Mając za podstawę te wyniki trybunał kościelny orzekł niezdolność Krzysztofa do zagwarantowania ukierunkowania małżeństwa na dobro małżonków. W niniejszej sprawie nie może być mowy o ogólnej niedojrzałości czy niedopasowaniu się charakterów, bowiem mamy tu do czynienia z konkretnym, poważnym i ciągłym brakiem poszanowania godności drugiej osoby. Zatem w toku postępowania ustalono - opierając się na obszernym materialnie dowodowym, obejmującym zarówno opinie biegłych, jak i zeznania świadków – niezdolność Krzysztofa do podjęcia nawet minimalnej pomocy, czy to moralnej czy materialnej, w ramach potrzeb życiowych i obowiązków małżeńskich. W sprawach prowadzonych z tytułu kan. 1095 § 3 KPK, czyli w sprawach opierających się na niezdolności natury psychicznej pamiętać należy, że musi być ona udowodniona na podstawie faktów i kryteriów przedstawionych powyżej (zeznania świadków, opinie biegłych). Nie można oprzeć się tylko na ogólnikowych stwierdzeniach o niedojrzałości czy nieprzygotowaniu do życia w małżeństwie, ale należy dążyć do wykazania konkretnych przykładów niezdolności. Następnie, mając precyzyjnie przedstawione fakty, należy przedstawić je pod weryfikację sądową, bowiem, tylko na podstawie potwierdzonych faktów sędzia może wyrobić w sobie pewność moralną, co do nieważności danego małżeństwa. (P. Bianchi, *Kiedy małżeństwo jest nieważne? Poradnik dla duszpasterzy, konsultantów i wiernych*, Kraków 2010)

Magdalena Kolbuc

Questioni di diritto canonico processuale

Dichiarazione di nullità di matrimonio a causa dell'impossibilità assunzione degli obblighi fondamentali del matrimonio - 1095 § 3 CIC

Il legislatore nel can. 1095 § 3 del CIC prevede che coloro che per motivi psicologici, non sono in grado di assumere gli obblighi essenziali del matrimonio, siano incapaci di sposarsi. Pertanto, questa norma a differenza delle norme contenute nel § 1 e 2 del citato canone, si riferisce ai casi di incapacità di soddisfare l'oggetto del consenso matrimoniale, e quindi impossibilità di adempiere alle responsabilità affidate al soggetto che vuole contrarre il legame matrimoniale. In questo luogo va sottolineato il fatto che non esiste una definizione giuridicamente accettata degli obblighi essenziali del matrimonio, ma ne è stata sviluppata una dalla moderna dottrina della giurisprudenza ed in base ad essa si devono comprendere le responsabilità a cui si deve adempiere per il bene dei coniugi, della prole, dell'unità e del sacramento. L'incapacità ad adempiere a questi obblighi è un prerequisito per una sentenza di nullità del matrimonio secondo l'articolo 1095 § 3 del CIC. Si presenta di seguito la storia di un matrimonio, nell'intento di aiutare a comprendere l'applicazione del canone richiamato nel corso di una causa di nullità di matrimonio.

La conoscenza prematrimoniale tra Katarzyna e Krzysztof durò tre anni. Durante questo periodo la coppia si lasciò più volte per via del carattere dispotico di Krzysztof e la sua vita disordinata. Krzysztof era una persona impulsiva e capricciosa con tendenza all'abuso di alcool. Katarzyna era al contrario posata e tranquilla. Poco dopo aver contratto il matrimonio i problemi si intensificarono, soprattutto a causa del comportamento di Krzysztof, totalmente incompatibile con i doveri di un coniuge. Solo poche settimane dopo il matrimonio, si scoprì che Krzysztof era disposto a tradire, abusava sempre maggiormente di alcool ed era in "dubbia compagnia". Oltretutto, di fronte alla contrarietà di Katarzyna, usava violenza fisica contro di essa. Questa situazione durò per quattro anni, fino a quando Katarzyna ebbe il coraggio di lasciare il marito, che sembrava incurante di fronte alla disintegrazione del proprio matrimonio. In seguito al ricorso per l'annullamento del matrimonio in base al can. 1095 § 3 CIC, Krzysztof fu esaminato da esperti psichiatri, i quali confermarono la sua incapacità. Il contatto diretto, approfondito dal dialogo psicodiagnostico e la ricostruzione dei fatti, permisero la diagnosi di un grave disturbo della personalità, caratterizzato da atteggiamenti anti-sociali. Avendo all'attezione tali risultati, il tribunale ecclesiastico dichiarò Krzysztof incapace di garantire un orientamento del matrimonio indirizzato al bene dei coniugi. In questo caso, non ci può parlare di generale immaturità o di mancata compatibilità dei caratteri, perché si tratta di una seria, specifica e continua carenza di rispetto per la dignità dell'altra persona. Così, nel corso del procedimento fu stabilito in base a prove materiali, le quali includevano sia i pareri degli esperti che le testimonianze dirette dei testimoni, secondo le quali Krzysztof non era in grado di dare la ben che minima assistenza, sia morale che materiale, richiesta dagli obblighi e dalla vita matrimoniali.

Nei casi condotti sotto il can. 1095 § 3 CIC, quindi nei casi basati sull'incapacità psicologica, bisogna ricordare che deve essere dimostrato da fatti e criteri di cui sopra (testimonianze, perizie). Non si può solo contare su dichiarazioni vaghe circa l'immaturità o la mancanza di preparazione al matrimonio, ma si devono dimostrare esempi specifici di incapacità. Successivamente, dopo aver presentato i fatti con precisione, essi devono essere presentati alla verifica della Corte, infatti, solo sulla base di fatti provati, un giudice può acquisire la certezza morale circa la nullità del matrimonio. (P. Bianchi, *Quando il matrimonio è nullo? Guida per pastori, consulenti e fedeli*, Cracovia 2010).

Magdalena Kolbuc

Wydarzenia i informacje ogólne

Wymogi redakcyjne co do zgłaszanych tekstów

(które będą obowiązywać od dnia 1 września 2012 roku)

1. Autor

- imię i nazwisko autora
- nazwa katedry oraz uczelni, którą autor reprezentuje
- zdjęcie autora

2. Tekst

- czcionka Times New Roman
- wielkość czcionki 12
- interlinia 1,0
- objętość 1 strona

3. Dodatkowe

- teksty dotyczące polskiego prawa rodzinnego powinny być przesłane wraz z tłumaczeniem na język angielski (dodatkowo - tłumaczenie nazwy katedry oraz uczelni, którą autor reprezentuje)
- teksty dotyczące kościelnego prawa procesowego powinny być przesłane wraz z tłumaczeniem na język włoski (dodatkowo - tłumaczenie nazwy katedry oraz uczelni, którą autor reprezentuje)

oprac. Piotr Telusiewicz

Rada naukowa:

Abp dr hab. Andrzej Dzięga, Prof. KUL

Dr hab. Marta Greszata - Telusiewicz, Prof. KUL

Redaktor naczelny: dr Piotr Telusiewicz

Opracowanie techniczne: dr Piotr Telusiewicz

Adres redakcji:

Collegium Jana Pawła II

p. 535

Al. Raclawickie 14

20 - 950 Lublin

tel. (81) 4453539

Wydawca:

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Al. Raclawickie 14

Lublin 20 - 950

Czasopismo internetowe wpisane do prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Lublinie rejestru dzienników i czasopism pod poz. Rej. Pr. 1222.

Email.

czlowiek.rodzina.prawo@gmail.com

Data wydania: 21 sierpnia 2012 roku

ISSN 2299 - 0283